

dăunătoare prin schematismul ei riguros care nu ținea seama de evoluția ascendentă a regimului politic“ (p. 304).

După cum Mihail Kogălniceanu a fost omul anilor 1840—1870, după care i-a revenit lui I. C. Brătianu șansa să-și pună în valoare capacitatea creatoare ca om de stat, „perioada de apogeu a afirmării lui Dumitru Brătianu a fost înainte, în timpul și după revoluția de la 1848, când posibilitățile sale creatoare de revoluționar, de diplomat și om politic au fost puse în valoare cu maximum de eficiență în serviciul cauzei naționale și al democrației europene“ (p. 339). A fost însă un om al epocii sale, integrat perfect în lupta pentru Unirea Principatelor în care se cerea accentuat spiritul militant, cât și în evenimentele ulterioare ce au marcat consolidarea României moderne, rămânând, totuși, până la urmă, în concepția autorului, „un mare idealist în sensul cel mai bun al cuvîntului“ (p. 340).

Monografia lui Anastasie Iordache bazată pe o amplă documentare în parte inedită, devine prin bogăția de idei un element de referință pentru studiile viitoare și ea se vrea un pios omagiu adus lui Dumitru Brătianu, personalitate politică de prim rang a României moderne. Cartea are un text dens, totodată erudit și accesibil, avînd menirea să ofere nu numai „faptele pilduitoare“ ale lui Dumitru Brătianu, ci și o imagine cât se poate de veridică a vieții politice românești de la mijlocul și din a doua jumătate a secolului trecut.

O bibliografie selectivă, ilustrațiile bine alese sporesc interesul lucrării și o apropiere de inimile cititorilor.

Nicolae Ionescu

Dorina N. Rusu, **„Cercetări Istorice“ 1925—1947. Bibliografie**, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, 141 p.

O necesară bibliografie a revistei ieșene „Cercetări Istorice“ (1925 — 1947) a oferit Dorina N. Rusu, conjugîndu-și eforturile cu manifestările prilejuite de aniversarea a 100 ani de la nașterea lui Ilie Mihnea și a 40 ani de existență a Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol“ din Iași. Inițiativă lăudabilă cu atît mai mult cu cît „Cercetări Istorice“ a fost cea dintîi revistă de istorie editată la Iași după primul război mondial. Chiar dacă primul număr al acesteia a apărut abia în 1925, preocupările lui I. Minea de a tipări un „buletin al seminarului de Istoria Românilor“ sînt cel puțin cu trei ani mai vechi. La 27 iunie 1922 I. Minea cerea primarului orașului Iași un ajutor în valoare de 8000 lei pentru editarea unui asemenea „Buletin“ în care „lucrări frumoase istorice, citite în acest seminar [de istoria românilor], unele în legătură cu istoria orașului Iași așteaptă să fie publicate. Orașul, pentru care

Universitatea e una din deosebitele podoabe, are datoria să promoveze toate încercările de a ridica nivelul Universității noastre“ (Arh. Șt. Iași, Fond Primăria Iași, dos. 297/1922, f. 1).

Unele erori strecurate în această bibliografie au fost deja semnalate de către Al. V. Diță în RdI, 9/35, 1982, p. 1057—1058, Ștefan S. Gorovei, în AIIAI, XX, 1983, p. 505 și Constantin C. Angelescu, în AIIAI, XXI, 1984, p. 538. Probabil că nu a fost în intenția autoarei o prezentare mai detaliată a contextului în care a apărut revista și a unor date biografice în legătură cu directorul acesteia de pînă la 1943, dovadă spațiul redus (surprinzător de redus) al „Studiului Introductiv“ care prin conținut își pierde valoare de **studiu**.

Regretabilele unele greșeli și lipsuri în legătură cu I. Minea și a revistei acestuia cu atît mai mult cu cît informații importante au fost publicate încă din numărul 18 (1943) al revistei „Studii și cercetări istorice“ iar mai apoi de fostul secretar de redacție N. Grigoraș („**Cercetări Istorice**“ (la cincizeci de ani, în CI. s.n., 1975, 7—13), sau documentatele studii datorate lui Aurel H. Golimas (**Personalitatea și opera istoricului Ilie Minea**, în „Memoriile Secției de Științe Istorice“, S. IV, T. VI, 1981, p. 121—30); **La contribution de I. Mihnea à l'histoire du droit et des institutions médiévales roumaines**, în colaborare cu Cristache Gheorghe în „Recherches sur l'histoire des institutions et du droit“, 1981, p. 103—125 ș.a.).

În continuare ne vom opri doar asupra cîtorva aspecte din biografia lui I. Minea și a activității sale la „Cercetări Istorice“. În primul rînd, așa cum s-a semnalat deja, Minea vine la Universitatea din Iași încă din 1919 și nu din 1922. Începe prin a suplini catedra de Istoria românilor, de la 1 noiembrie 1919 (Arh. Șt. Iași, fond. Facultatea de Litere — Corespondență, dos. 2/1919, nepaginat), pentru ca, aproape concomitent, să o suplinească și pe cea de „Istorie medie și modernă generală“ (idem, 3/1919, f. 83) — suplinită din decembrie 1908 de I. Ursu care, în 1919, se va transfera la Universitatea din Cluj. Dealtfel, A. D. Xenopol (stîns la 27 februarie 1920) își încetase activitatea încă din 1915, chiar dacă legal va ieși la pensie abia în octombrie 1918, interval în care cursurile îi sînt ținute de O. Tafrali, I. Ursu și mai apoi de N. Iorga (vezi și Al. Zub, **A. D. Xenopol. Bibliografie**, București, 1973, p. 57—58). La 1 octombrie 1922 I. Minea este numit **titular** pe baza art. 81 la catedra de Istoria Românilor în urma recomandării semnată și prezentată în Ședința Consiliului Facultății de Litere și Filozofie reunit cu Senatul Universității din 30 iunie 1922 de către Tr. Bratu, I. Petrovici, G. Ibrăileanu, A. Philippide, G. Pascu și I. Găvănescu (Arh. Șt. Iași, fond Universitatea „Al. I. Cuza“ — Rectorat, 53/1921, f. 87—89 și 7/1922, f. 81—84). și în care se arată că I. Minea „și-a dat toată osteneala, a lucrat cu toată rîvna și avîntul celui entuziasmat pentru știința sa, ca să orienteze pe studenți asupra materialului, esenței și metodei științei istorice, creînd o atmosferă favorabilă acestei științe tocmai acolo, unde ea ne este mai accesibilă nouă, în Istoria Românilor“. Timp de încă un an Minea va mai suplini și catedra de istorie universală

după care, la 23 octombrie 1923, va recomanda pe Gh. I. Brătianu ce va sluji cu mare competență această catedră pînă în 1940.

Încă din primul an de profesorat la Universitatea din Iași, într-un raport din 24 octombrie 1920, I. Minea, referindu-se la activitatea seminarului pe care îl conducea arăta că „s-au ținut de către studenți 10 conferințe [despre cronică lui Grigore Ureche] dintre care unele au prezentat contribuții interesante, mai ales de istorie culturală. Dacă tiparul ar fi fost mai ieftin, sau am și avut în localitate o revistă de specialitate, citeva din aceste lucrări de seminar ar fi putut arăta celor ce doresc să afle ce rezultate frumoase se pot ajunge cu studențimea noastră, după cum se va vedea, cînd se vor publica” (Arh. St. Iași, fond. Fac. de Litere — Corespondență, dos. 6/1920, f. 123). Și acestea nu sînt singurele informații referitoare la dorința istoricului ieșean de a iniția o revistă care să ofere spațiu celor mai valoroase lucrări de seminar susținute de studenții săi.

După cum se poate observa, datele oferite de Dorina N. Rusu la p. VII — VIII nu concordă, în cea mai mare parte, cu realitatea. Deci nu după moartea lui Xenopol „a preluat conducerea catedrei de istoria românilor”, și nici „ulterior” pe cea de istorie universală, deoarece A. D. Xenopol a decedat în februarie 1920, iar ulterior, după 1922 — cum afirmă autoarea — la catedra de istorie universală a fost numit Gh. I. Brătianu. Dealtfel, în Arhiva Facultății de litere (dos. 6/1920, f. 123, 124; dos. 4/1921, f. 37, 53—54, ș.a.) întîlnim **Rapoarte** asupra activității lui Minea la catedrele de istoria României și istorie universală pentru toți anii 1919—1922. Apoi cursurile sale au fost, în cea mai mare parte, litografiate. Ca exemplu amintim doar pe cel scris și litografiat de fostul student de atunci, A. Mesrobeanu, ce cuprinde **Istoria Românilor pînă la întemeierea Principatelor**, cursul predat în anul școlar 1919—1920 de către I. Minea (un exemplar — devenit rar — se află la biblioteca Facultății de Istorie și filozofie din Iași, cota II — 764).

Acestea nu sînt singurele inarvențe. Cu titlu de exemplu amintim doar faptul că Minea va deveni bibliotecar ajutor la Arhivele Statului din București în 1911, cînd își va da și capacitatea în istorie și limba germană, și nu în 1910; că a fost numit profesor în învățămîntul secundar la gimnaziul din Giurgiu încă din toamna anului 1916 și nu din 1918 (Arh. St. Iași, fond. Fac. de litere — corespondență, 4/1925, f. 37) ș.a.

De asemenea, se poate reproșa autoarei faptul de a nu fi surprins întotdeauna esența articolelor, notelor și a recenziilor prezentate. Tot cu titlu de exemplu poate fi luat articolul semnat de Al. Andronic (**În legătură cu primul război mondial și participarea României**, poziția 250) prin care autorul subliniază importanța tratatului elaborat de Svecin pentru istoria României, arătînd că este singurul militar care recunoaște, oficial, că intrarea României în 1916 alături de Antantă a obligat înaltul Comandament german să reducă imediat cu 1/3 puterea de foc de pe frontul de vest și să arunce unitățile constituite împotriva României. Și nu este unicul caz.

În final, pentru a sublinia dăruirea de care a dat dovadă I. Minea în apariția acestei reviste vom aminti doar faptul că pentru ultimul număr din „Cercetări Istorice“ ce va ieși sub direcția sa în 1940, Minea a făcut un împrumut personal de 20000 lei care „se va rambursa în rate lunare de câte 1000 lei începînd cu leafa care se ia pentru martie a.c. pînă la leafa de pe august următor, iar de acolo înainte cite 3000 lei lunar“. Acesta a fost Ilie Minea.

Lucian Nastașă

ILIE CEAUȘESCU, FLORIN CONSTANTINIU, MIHAIL IONESCU, 200 de zile mai devreme. Rolul României în scurtarea celui de-al doilea război mondial, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984, 220 p.

Una din problemele actuale ale istoriografiei contemporane universale este aceea a locului în contextul internațional a marelui Act istoric de la 23 August 1944, desfășurat pe pămîntul României. După cum este bineștiut acest act a constituit, pe drept cuvînt, „unul din evenimentele decisive ale celui de-al doilea război mondial“ — după caracterizarea reputatului istoric englez Hugh Seton-Watson — așa cum subliniază autorii cărții în **Cuvînt înainte** (p. VII—XII).

Propunîndu-și o „evaluare corectă“ a ponderii tuturor factorilor care au grăbit cu 200 de zile deznodămîntul conflictului mondial declanșat de Germania hitlistică, autorii înfățișează cu o deosebită claritate și într-un stil alert evenimentele petrecute pe teritoriul României, scoțînd în evidență consecințele imediate strategice și politice ale actului istoric spre a se cunoaște cu mai multă exactitate rolul României în scurtarea celui de-al doilea război mondial. Importanța cărții constă și în faptul că prin ea se înlătură ignorarea în literatura de specialitate din străinătate a însemnătății strategico-politice a marelui Act de la 23 August 1944. Totodată această carte suplinește și un gol în literatura de specialitate privind rolul actului respectiv în „grăbirea falimentului Reichului nazist“.

Axată pe șase capitole în care sînt expuse rădăcinile istorice milenare ale revoluției românești din August 1944, precum și rolul Partidului Comunist Român în organizarea și conducerea mișcării de rezistență (I, p. 1—56), în desfășurarea victorioasă a revoluției (II, p. 57—106), dar mai ales consecințele strategice pe plan militar ale insurecției din România asupra desfășurării celui de-al doilea război mondial (III, p. 107—151), consecințele logistice (IV, p. 152—165), și cele politice ale revoluției române din august 1944 (V, p. 166—183), cartea pe care o recenzăm se încheie cu prețioase și pertinente precizări privind începutul unei noi ere în istoria poporului român inaugurată de actul istoric de la 23 August (VI, p. 184—217).